

1. ИЗВЕШТАЈ О ДОДЕЉЕНОЈ ДРЖАВНОЈ ПОМОЋИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2007. ГОДИНИ

1.1. Резиме

Извештај о додељеној државној помоћи у Републици Србији у 2007. години (у даљем тексту: Извештај за 2007. годину) је аналитички (упоредни) преглед додељене државне помоћи у 2007.години. Ради свеобухватности прегледа и праћења кретања дати су и подаци за 2005. и 2006. годину, а у појединим елементима и за 2003. и 2004. годину.

Извештај за 2007. годину садржи податке прикупљене непосредно од давалаца државне помоћи, путем посебних упитника (образаца). Почев од Годишњег извештаја за 2005. годину, примењује се, у највећој могућој мери, методологија која је прописана од стране Европске комисије у области извештавања о државној помоћи. Као што је у претходна два извештаја напоменуто, потпуна примена ове методологије није била могућа, с обзиром да још увек не постоји законски оквир у области контроле државне помоћи, као ни подзаконска акта, којима би се детаљно утврдила правила, методологија и рокови за израду извештаја о додељеној државној помоћи. Наведено ће бити успостављено доношењем Закона о контроли државне помоћи (у даљем тексту: Закон) и одговарајућих подзаконских аката. Крајем 2008. године, Влада је утврдила Предлог Закона и упутила га у скупштинску процедуру, где се и сада налази.

У 2007. години у Републици Србији је додељена државна помоћ у укупном износу од **47.892 милиона динара, односно 598,75 милиона ЕУР,**¹⁾ што је за **29,4% више** у односу на укупно додељену државну помоћ у 2006. години (**37.005 милиона динара, или 439,53 милиона ЕУР**), односно за **80,6% више** у односу на исти параметар у 2005. години (**26.516 милиона динара, односно 319,82 милиона ЕУР**).

Учешће државне помоћи у БДП је повећано са 1,86% у 2006. години на 2,00% у 2007.години.

Према методологији Европске уније, која је примењена у изради Извештаја за 2007.годину, државна помоћ се дели према примарним циљевима доделе, на следеће категорије:

- хоризонталну државну помоћ,
- секторску државну помоћ,
- регионалну државну помоћ

Структура државне помоћи у 2007. години, има позитиван тренд, који се огледа, пре свега, у повећању учешћа хоризонталне државне помоћи у укупно додељеној државној помоћи, с обзиром да ова категорија државне помоћи, у најмањој мери изазива поремећај конкуренције на тржишту.

У 2007. години је додељена **хоризонтална државна помоћ** у апсолутном износу од **36.453 милиона динара, или 455,73 милиона ЕУР**, што у односу на 2006. годину представља повећање за 44,8%, а у односу на 2005.годину, повећање за 193,3%. Учешће ове категорије у укупно додељеној државној помоћи у 2007. години је порасло на 76,1 % Поређења ради, у 2006. години учешће хоризонталне државне помоћи је износило 68,0%, а у 2005. години 46,8 % у укупно додељеној државној помоћи.

1) Просечан курс за ЕУР у 2007.г. - 79,9809 дин. – извор података: Завод за статистику Републике Србије

У структури хоризонталне државне помоћи, највећи део је усмерен у развој малих и средњих предузећа и социјални програм за решавање питања вишка запослених у предузећима која су у процесу реструктурисања и санације.

Секторска државна помоћ је у 2007. години у апсолутном износу мања за 13,5 % у односу на 2006. годину и за 20,9 % мања у односу на 2005. годину. За ове циљеве **додељено је у 2007. години 9.350 милиона динара, или 116,90 милиона ЕУР** највећим делом сектору саобраћаја (железнички саобраћај). Учешће секторске државне помоћи у укупно додељеној државној помоћи у 2007. години је смањено са 44,6% у 2005.години и 29,2% у 2006.години, на 19,5 % у 2007. години. Напомиње се да је смањење учешћа секторске државне помоћи резултат, пре свега, промена у износу укупно додељене државне помоћи, јер се апсолутни износ додељене државне помоћи сектору саобраћаја у протеклом периоду није битније мењао. Главно обележје ове категорије државне помоћи је селективност, која у већој мери нарушава, или прети да наруши конкуренцију на тржишту, па је смањење учешћа ове категорије државне помоћи у укупном износу додељене државне помоћи, свакако позитиван тренд.

Регионална државна помоћ, као посебан облик хоризонталне државне помоћи, у укупно додељеној државној помоћи учествује са **4,4 %**, док је у 2006. години ово учешће износило 2,8%, а у 2005. години 8,6%.

Улагање у регионални развој у 2007. години **износи 2.089 милиона динара или 26,12 милиона ЕУР**, а додељено је са :

-нивоа Републике, укупно 653 милиона динара, а реализовано је повољним кредитима преко Фонда за развој Републике Србије - 2.214 милиона динара (укупно одобрених кредита, а нето ефекат повољније каматне стопе, односно износ државне помоћи је 604 милиона динара) и пореским подстицајима у износу од 49 милиона динара, и

- са нивоа Аутономне покрајине Војводина у укупном износу од 1.436 милиона динара и то: субвенцијама у износу од 1.177 милиона динара и повољним кредитима преко Фонда за развој АП Војводина, у укупном износу од 1.803 милиона динара, са нето ефектом, односно износом државне помоћи од 259 милион динара.

1.2. Методологија за израду пописа државне помоћи

У изради Извештаја за 2007.годину, пошло се од методологије која је у Европској унији прописана у области извештавања о додељеној државној помоћи, а коју земље чланице примењују у изради својих годишњих извештаја. Наведена методологија је, у највећој могућој мери, примењена у изради Извештаја за 2007. годину, обзиром да Закон још није донет, као ни подзаконски акт који ближе уређује методологију израде годишњих извештаја и рокове за достављање података. При том треба имати у виду да, из наведених разлога, још увек није успостављен попис (инвентар) државне помоћи, који би представљао целовиту базу података за израду годишњег извештаја, а који би био заснован на обавезном пријављивању намераване државне помоћи, пре њене доделе.

Полазне основе за израду Извештаја за 2007. годину су:

- подаци за 2005. и 2006. годину, који су преузети из Извештаја о додељеној државној помоћи у Републици Србији у 2006. години (у даљем тексту: Извештај за 2006. годину);

- подаци о додељеној државној помоћи у 2007.години прибављени путем одговарајућег упитника од давалаца државне помоћи (министарстава, Министарства финансија – Пореска управа, Фонда за развој Републике Србије, Гаранцијског фонда,

Агенције за финансирање и осигурање извоза (АОФИ), Агенције за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА); Извршног већа Аутономне покрајине Војводине;

- регулатива Европске комисије у области извештавања о додељеној државној помоћи, којом је прописана методологија извештавања, (члан 21.Уредбе Европске комисије број 659/99).

Шта је државна помоћ?

Државна помоћ је у Европској унији уређена члановима 87.- 89. Уговора о оснивању Европске заједнице (у даљем тексту: Уговор ЕЗ). Како Уговор ЕЗ не садржи формалну дефиницију државне помоћи, иста може да се изведе на основу елемената садржаних у одредби чл. 87. став 1. - државном помоћи се сматра свака мера која се заснива на програму – шеми државне помоћи, или се додељује појединачном (индивидуалном) кориснику на основу појединачног акта, ако су кумулативно испуњени следећи услови:

- додељена је из јавних средстава у било ком облику и обухвата не само мере које се односе на расходну страну буџета него и мере које на било који начин умањују приходе буџета, односно мере које увећавају јавне расходе или умањују јавне приходе;

- селективна је, јер пружа економску предност одређеном привредном субјекту, сектору или региону, односно производњи одређених производа, или пружању одређених услуга;

- доделом државне помоћи се нарушава или постоји претња нарушавању тржишне конкуренције;

- корисник државне помоћи је свако правно и физичко лице, које у обављању делатности производње и/или промета робе и/или пружања услуга на тржишту, користи државну помоћ у било ком облику, без обзира на његов правни статус и начин финансирања. Чак и непрофитни субјекти могу бити корисници државне помоћи, уколико обављају одређену делатност на тржишту.

Према врсти, односно начину пријављивања надлежном телу за контролу државне помоћи (Комисија за контролу државне помоћи, коју ће према Закону, образовати Влада-у даљем тексту: Комисија) државна помоћ се дели на: шеме државне помоћи и индивидуалне државне помоћи

Шема државне помоћи је скуп свих прописа који представљају основ за доделу државне помоћи корисницима који нису унапред одређени (познати), односно нацрта, односно предлога прописа, који ће по доношењу представљати основ за доделу државне помоћи корисницима који нису унапред одређени (познати).

Индивидуална државна помоћ је помоћ које се, на основу акта даваоца државне помоћи, додељује унапред одређеном (познатом) кориснику (ад хоц државна помоћ), а није заснована на шеми државне помоћи, као и помоћ која се заснива на шеми државне помоћи, претходно одобреној од стране Комисије, али која подлеже обавези претходног пријављивања истој комисији, пре коначне доделе индивидуалном кориснику.

Према методологији Европске комисије, **државном помоћи се не сматра** помоћ додељена корисницима који нису привредни субјекти, односно који не обављају делатност производње и/или промета робе и/или вршења услуга на тржишту. У складу са наведеним, Извештај за 2007.годину не садржи податке о помоћи:

- додељеној домаћинствима, инвалидним лицима, образовним установама, болницама, за потребе јавног смештаја, за потребе изградње инфраструктуре у оквиру јавног сектора (уколико је приступ инфраструктури обезбеђен за све потенцијалне кориснике под једнаким условима);

- која има карактер општих мера и доступна је свим субјектима под истим условима (квоте, јавне набавке, технички стандарди, опште мере пореске политике),

- за потребе одбране и јавних радова

Извештај за 2007. годину не садржи податке о додељеној државној помоћи у Сектору пољопривреде, лова и шумарства и Сектору рибарства.

2. ДОДЕЉЕНА ДРЖАВНА ПОМОЋ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2007. ГОДИНИ

2.1. Државна помоћ у Републици Србији у односу на основне макроекономске показатеље

Табела 1.

Показатељ	Јед. мере	2005.год.	2006.год.	2007. год.	Индекси	
					06/05	07/06
Државна помоћ	мил. дин.	26.516	37.005	47.892	180,6	129,4
Државна помоћ	мил. ЕУР ¹⁾	319,82	439,53	598,75	140,1	136,2
БДП ²⁾ (у текућим ценама)	мил. дин.	1.691.900	1.987.800	2.329.400		
БДП	мил. ЕУР	20.408	23.610	29.125		
Државна помоћ у БДП-у	у %	1,57	1,86	2,00		
Јавни расходи ⁴⁾	мил. дин.	706.800	899.300	1.046.900		
Јавни расходи	мил. ЕУР	8.526	10.681	13.089		
Државна помоћ у јавним расходима	У %	3,7	4,1	4,5		
Запослени ²⁾	број	2.069.000	2.026.000	2.002.000		
Државна помоћ по запосленом	дин.	12.816	18.265	23.921	142,5	130,9
Државна помоћ по запосленом	ЕУР	154	217	299	85,4	137,7
Становништво ³⁾	број	7.463.000	7.450.000	7.366.000		
Државна помоћ по становнику	дин.	3.560	4.967	6.501	139,5	130,8
Државна помоћ по становнику	ЕУР	43	61	81	137,2	132,7

У табели 1. приказани су подаци о укупно додељеној државној помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години, у односу на основне макроекономске показатеље.

Извори података:

¹⁾ Републички завод за статистику; просечан курс евра за 2007.год. 1€ = 79,9809 дин.

^{2), 3)} подаци за 2007.г : ревидирани Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2009.годину, са пројекцијама за 2010 и 2011.годину, (усвојен децембра 2008.г.)-табела 19. и Прилог I, табела 2.

⁴⁾ подаци за јавну потрошњу 2005, 2006 и 2007.г.: Министарство финансија, Билтен јавних финансија октобар/2008, по ГФС-1986. методологији.

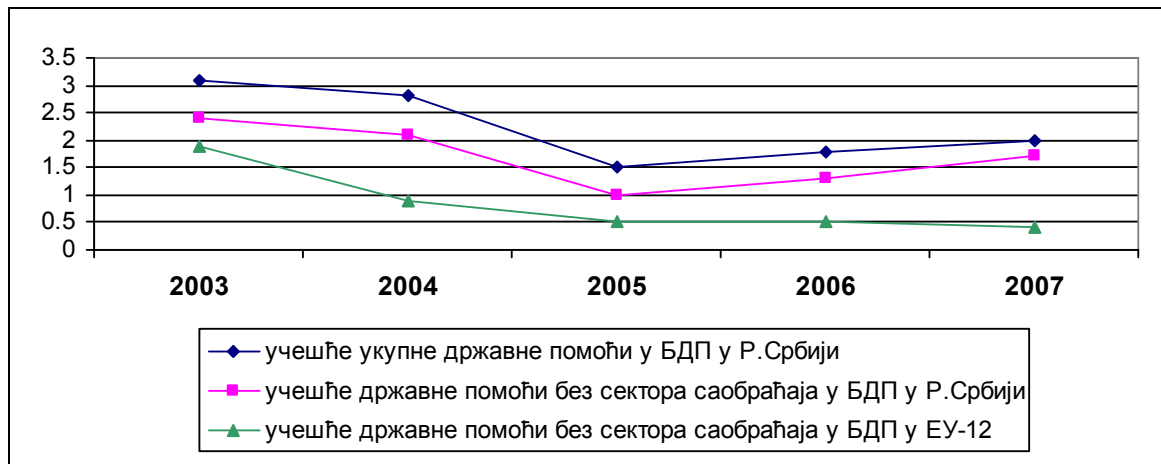
У односу на Извештај за 2006. годину, основни макроекономски показатељи су измењени, и то: на основу података Завода за статистику Републике Србије, у табели Бруто домаћи производ (БДП) Републике Србије 1997-2007, урађена је ревизија раније објављених података за период 1997-2006, по методу ФИСИМ (Финанциал Интермедиатион Сервицес Индирецтлу Меасуред). Министарство финансија је на бази примене ГФС методологије, извршило корекцију износа јавних расхода. Изведени подаци о односу државне помоћи и макроекономских показатеља су усклађени са наведеним изменама.

У 2007. години у Републици Србији је додељена државна помоћ у укупном износу од 47.892 милиона динара, што је за 29,4 % више у односу на укупно додељену државну помоћ у 2006. години и за 80,6 % више у односу на исти параметар у 2005. години.

Учешће државне помоћи у БДП у 2007. години износи 2,0%, у 2006. години је износило 1,86%, а у 2004. години 1,57%.

Кретање учешћа државне помоћи у БДП у периоду 2003.-2007. године

Слика 1.

На слици 1. приказано је кретање учешћа укупне државне помоћи у БДП у Републици Србији у периоду 2003. -2007. година, односно за све године за које је до сада сачињен извештај о укупно додељеној државној помоћи (за 2003. и 2004. годину сачињен је један годишњи извештај). Поред података за Републику Србију о учешћу у БДП додељене државне помоћи, без сектора саобраћаја, у периоду од 2003. до 2007. године дати су и подаци за земље које су приступиле Европској унији 2004. и 2007. године (ЕУ-12). Може се закључити да је та помоћ, после релативно високог учешћа у години пре и непосредно после приступања Европској унији, задржала учешће од 0,4% БДП.

2. 2. Додељена државна помоћ у Републици Србији у поређењу са земљама чланицама Европске уније

Табела 2.

Давалац државне помоћи	Укупна државна помоћ без сектора саобраћаја, сектора пољопривреде и сектора рибарства	
	У мил. ЕУР	Учешће у БДП у %
Р. Србија 2003.	428,4	2,4
Р. Србија 2004.	423,2	2,1
П. Србија 2005.	223,3	1,0
Р. Србија 2006.	334,3	1,4
Р. Србија 2007.	508,2	1,7
ЕУ - 27 чланица	49.214	0,40
ЕУ-15 старих чланица	45.406	0,40
ЕУ-12 нових чланица	3.808	0,43
Мађарска	879	0,87
Словенија	115	0,34
Чешка	767	0,60
Словачка	223	0,41
Бугарска	27	0,09
Румунија	296	0,24
Пољска	1.261	0,41

Према методологији Европске уније у области извештавања, у годишњим извештајима земаља чланица се даје и приказ додељених државних помоћи без сектора саобраћаја, сектора пољопривреде и сектора рибарства. Сектор саобраћаја је специфичан и као такав је регулисан члановима 70. до 80. Уговора, који доводе процес либерализације услуга у саобраћају, у непосредну везу са државном помоћи.

У табели 2. приказани су подаци о додељеној државној помоћи у 2007. години, без сектора саобраћаја, сектора пољопривреде и сектора рибарства, за поједине земље чланице ЕУ, а према подацима на нивоу Европске уније,¹⁾ док су за Републику Србију приказани подаци за период од 2003. до 2007. године.

Посматрано у апсолутном износу, у поређењу са земљама чланицама Европске уније, Република Србија није доделила висок апсолутни износ државне помоћи, али је њено учешће у БДП и даље високо и износи 1,7% док је Европској унији (свих 27 земаља чланица) 0,40 %, а у 12 земаља које су 2004, односно 2007. године постале чланице Европске уније, учешће државне помоћи у БДП, без сектора саобраћаја, износи 0,43 %.

1) Извор података: EU/Competition-State Aid-Scoreboard,2007.g.

2.3. Категорије државне помоћи

Према методологији Европске уније, државна помоћ се, према примарним циљевима доделе, дели на следеће категорије:

- хоризонталну државну помоћ,
- секторску државну помоћ, и
- регионалну државну помоћ.

Хоризонтална државна помоћ је намењена већем броју унапред неодређених корисника и знатно мање нарушава тржишну конкуренцију од секторске државне помоћи. Позитивни ефекти ове категорије државне помоћи су вишеструки, па се из тог разлога сматра мање селективном од секторске државне помоћи.

Секторска државна помоћ је намењена унапред одређеним (познатим) привредним субјектима у појединим делатностима, односно секторима. Ова категорија је знатно селективнија у односу на хоризонталну државну помоћ и самим тим, у већој мери нарушава, или прети да наруши конкуренцију на тржишту. Из наведених разлога, Европска комисија примењује посебна правила за доделу државне помоћи у осетљивим секторима, као што су сектори: челика, угља, синтетичких влакана, бродоградње, што се, у току вођења преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању, по правилу, регулише посебним протоколима. Такође, посебна, врло строга правила важе у области реструктурисања и санације привредних субјеката.

Регионална државна помоћ је облик хоризонталне државне помоћи која се додељује са циљем подстицаја привредног развоја неразвијених, односно мање развијених региона, односно подручја, пре свега оних у којима је животни стандард изузетно низак или у којима влада велика незапосленост. Ова категорија државне помоћи се додељује привредним субјектима у регионима где се улагања сматрају оправданим због постојања низа економских, природних, социјалних, демографских и/или других недостатака.

За потребе овог извештаја, термин „регион“ је усклађен са терминологијом и стандардима Европске уније (економски, односно статистички параметри). Споразумом о стабилизацији и придруживању, који је Народна скупштина Републике Србије ратификовала октобра 2008. године, али није потврђен од стране Европске уније, односно Прелазним трговинским споразумом, чија је једнострана примена са стране Републике Србије отпочела почетком 2009. године, Република Србија је преузела обавезу да у договореном року, изради тзв. регионалне мапе по стандардима НУТС (статистичка номенклатура просторних јединица подобних за доделу државне помоћи). Наведено ће омогућити потпуну примену критеријума Европске уније за правилно усмеравање средстава намењених регионалном развоју. Термин „регионална државна помоћ“ је незаобилазан у исказивању података о државној помоћи у годишњем извештају, при чему је основни критеријум код опредељивања овог термина и термина „регион“ и „регионални развој“ у складу са стандардима Европске уније, а не постојећа територијална организација Републике, утврђена Уставом, Законом о територијалној организацији и Законом о локалној самоуправи.

Укупно додељена државна помоћ у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години по категоријама

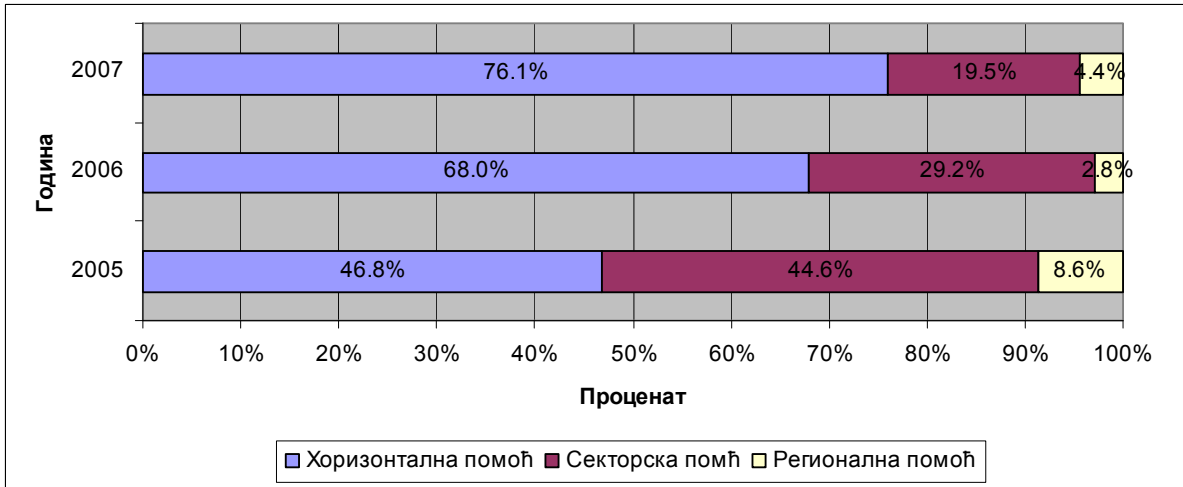
Табела 3.

Категорија	2005.год.			2006. год.			2007. год.		
	мил. дин.	мил. ЕУР	учешће у %	мил. дин.	мил. ЕУР	учешће у %	мил. дин.	мил. ЕУР	учешће у %
1.Хоризон. д. помоћ	12.425	149,86	46,8	25.157	298,80	68,0	36.453	455,73	76,1
Истраживање и развој	-	-	-	-	-	-	22	0,28	0,0
Обука	1.283	15,48	4,8	6	0,07	0,1	2.985	37,32	6,2
Запошљавање	661	7,96	2,4	4,646	55,18	12,5	3.077	38,47	6,4
МСП ¹⁾	2.749	33,16	10,3	10.913	129,62	29,5	17.268	215,90	36,1
Заштита животне средине	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Санација и реструктурисање	6.732	81,20	25,3	9.430	112,00	25,5	12.771	159,64	26,7
Подстицање извоза	-	-	-	162	1,93	0,4	330	4,12	0,7
Извозне стимулац.	1.000	12,6	3,8	-	-	-	-	-	-
2.Сектор. д. помоћ	11.816	142,52	44,6	10.799	128,27	29,2	9.350	116,90	19,5
Рударство	1.150	13,87	4,3	1.000	11,87	2,7	1.440	18,00	3,0
Челик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Саобраћај	8.006	96,56	30,2	8.858	105,21	24,0	7.239	90,50	15,1
Култура и информисање	2.135	25,75	8,1	-	-	-	-	-	-
Туризам	95	1,15	0,4	561	6,66	1,5	379	4,74	0,8
Бродоградња	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0	0,0	
Остали сектори	430	5,19	1,6	380	4,51	1,0	293	3,66	0,6
3. Регион. д. помоћ	2.275	27,44	8,6	1.049	12,46	2,8	2.089	26,12	4,4
Укупно	26.516	319,82	100,0	37.005	439,54	100,0	47.892	598,75	100,0

1) МСП - мала и средња предузећа

Структура државне помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години

Слика 2.

Подаци исказани у табели 3. и приказани на слици 2. о учешћу појединих категорија државне помоћи у укупном износу додељене државне помоћи у Републици Србији, показују да је у 2007. години, највеће учешће хоризонталне и секторске државне помоћи (95,6%), а да је регионална помоћ најмање заступљена (4,4 %).

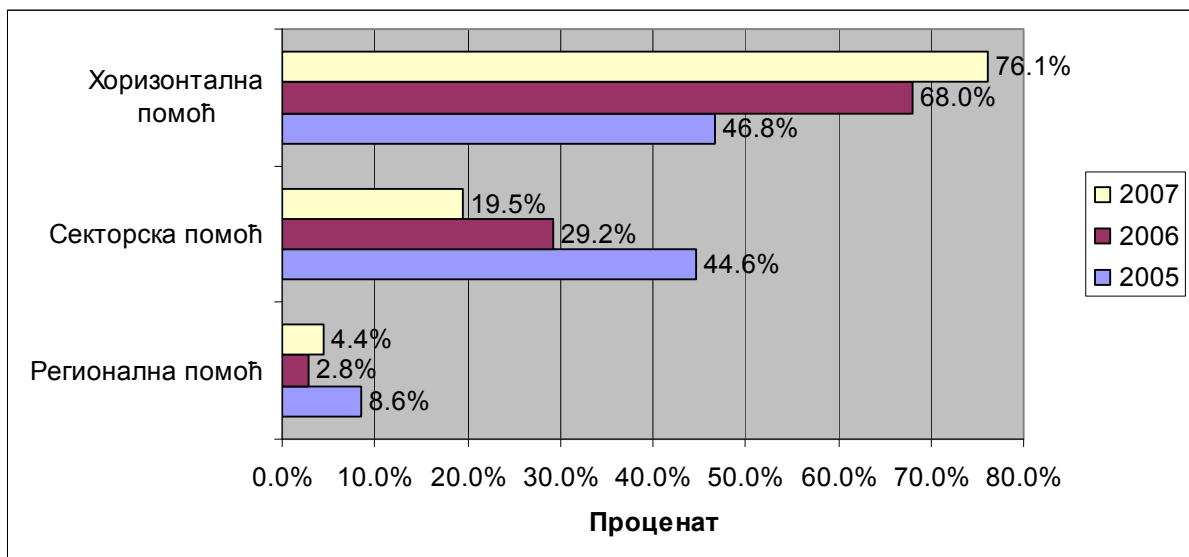
У структури укупно додељене државне помоћи у 2007. години, **хоризонтална државна помоћ** учествује са 76,1 %, док је у 2006. години ово учешће износило 68,0 %, а у 2005. години 46,8 %.

Иако је **секторска државна помоћ** у апсолутном износу нешто мања од износа додељеног у 2006.години, учешће је знатно мање и износи 19,5 % укупно додељене државне помоћи у 2007.години.

Државна помоћ намењена **регионалном развоју** у 2007. години учествује у укупно додељеној државној помоћи са 4,4 %, у 2006. години са 2,8 %, а у 2005. години са 8,6 %.

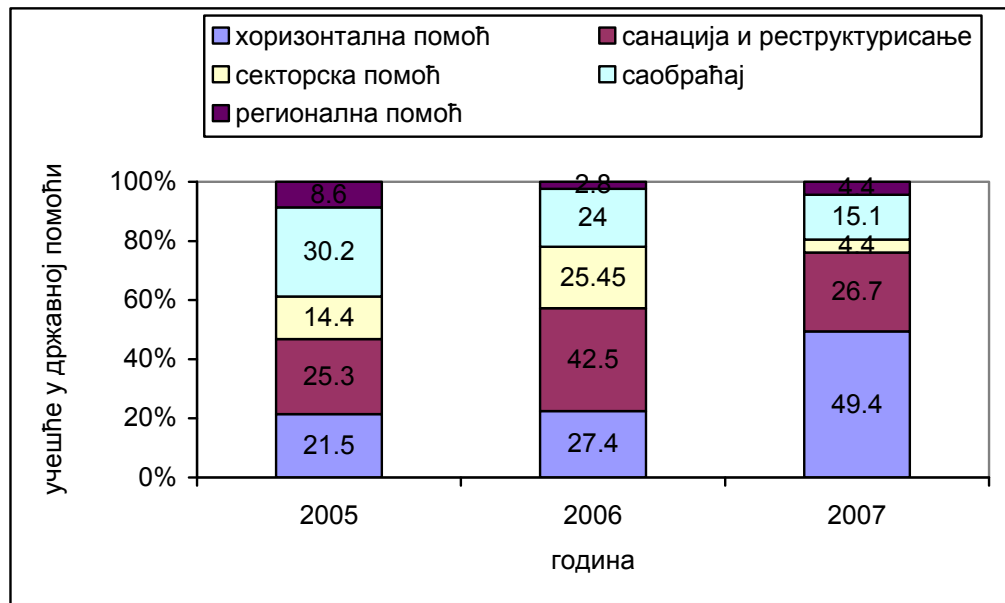
Преглед учешћа појединих категорија државне помоћи у укупно додељеној државној помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години

Слика 3.

Подаци приказани на слици 3. о учешћу појединих категорија државне помоћи у укупно додељеној државној помоћи у 2005, 2006. и 2007. години, показују позитивно кретање, које се огледа у расту учешћа хоризонталне државне помоћи и смањењу учешћа секторске државне помоћи, што је у складу са препорукама Европске комисије, иако Република Србија није чланица Европске уније. Учешће хоризонталне државне помоћи у укупно додељеној државној помоћи је имало тренд раста - у 2005. години је износило 46,8%, у 2006. години 68,0% а у 2007.години 74,1%. Истовремено је учешће секторске државне помоћи имало опадајући тренд, од 44,6% у 2005. години, преко 29,2% у 2006. години на 19,5% у 2007. години.

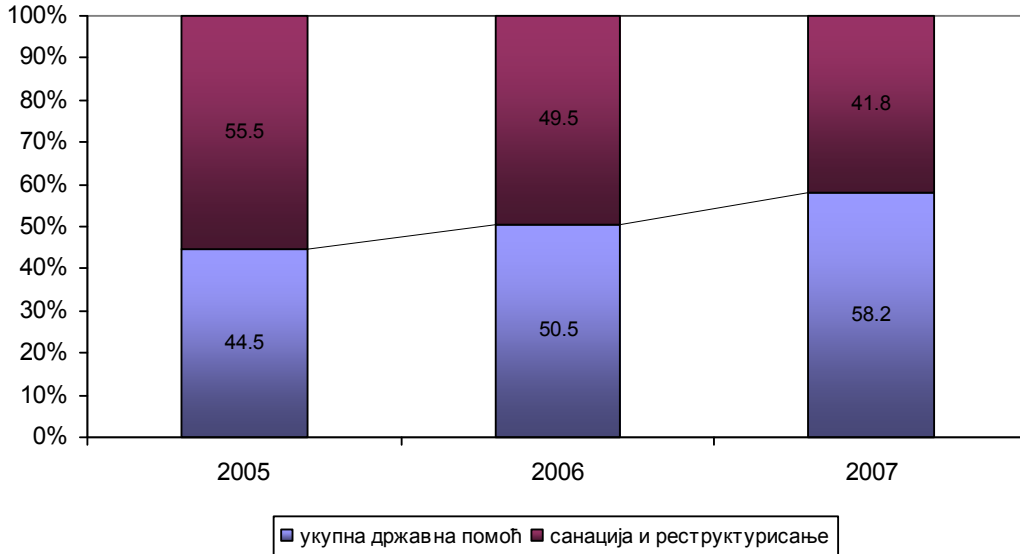
Структура државне помоћи према појединим циљевима доделе
Слика 4.

Подаци приказани на слици 4. показују тренд пораста усмеравања државне помоћи у развојне програме, без обзира да ли се ради о улагању за подстицај развоја неразвијених региона (подручја), повећање запошљавања, развој МСП и развој појединих сектора, а опада учешће додељене државне помоћи у развој железничког саобраћаја и за санацију и реструктурисање привредних друштава и предузетника, што је посебно изражено у 2007. години.

Структура државне помоћи у односу на посебне секторе и улагања

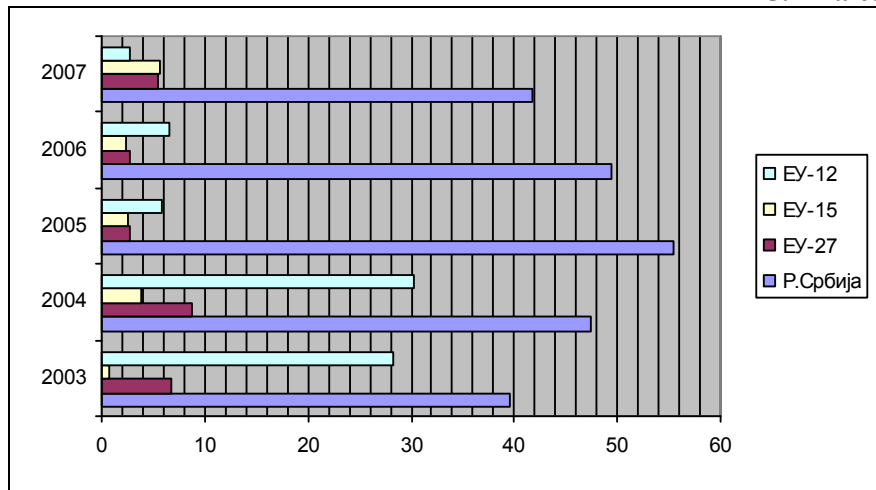
Слика 5.

Ако се анализира укупно додељена државна помоћ, како је приказано на сликама 4.и 5, где је на слици 4. посебно приказана државна помоћ намењена сектору саобраћаја (ЈП „Железнице Србије“) и државна помоћ за санацију и реструктурисање на слици 5, уочава се следеће кретање: апсолутни износи додељене државне помоћи железничком саобраћају у претходне три године су били приближно једнаки, али се проценат учешћа мењао због промене износа укупно додељене државне помоћи у посматраним годинама. Позитиван тренд кретања учешћа хоризонталне помоћи, везан је за смањење износа помоћи за санацију и реструктурисање, односно окончање процеса приватизације предузећа са друштвеним капиталом који би требао да се изврши у 2009. години имајући у виду члан 14. Закона о приватизацији („Службени гласник Републике Србије“, број 38/01,18/03,45/05и 123/07).

Преглед учешћа помоћи за санацију и реструктурисање у укупној државној помоћи у Републици Србији и земљама Европске уније у периоду 2003 - 2007. година

Слика 6.

На слици 6. приказан је преглед учешћа државне помоћи додељене за санацију и реструктурисање предузећа, у односу на укупно додељену државну помоћ у Републици Србији и земљама чланицама Европске уније, у периоду 2003.-2007. година. На нивоу Европске уније, проценат се кретао од од 8,8% 2004. године, до 2,7 % 2007. године.

Ако посебно посматрамо нове земље чланице (ЕУ-12), које су највише утицале на пораст учешћа државне помоћи за санацију и реструктурисање, уочава се да је процес приватизације у тим земљама завршен до 2004. године, па је учешће наведеног облика државне помоћи у укупној државној помоћи додељеној у тим земљама, износило 30,2% 2004. године, од када је евидентно значајно смањење овог облика државне помоћи.

2.3.1. Хоризонтална државна помоћ

Структура хоризонталне државне помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години

Табела 4.
Износи у милионима динара

Врста хоризонталне д. помоћи	2005. год.	2006. год.	2007. год.	Индекс 07/05	Индекс 07/06
Истраживање и развој	-	-	22	-	-
Обука	1.283	6	2.985	232,6	49.750,0
Запошљавање	661	4.646	3.077	465,5	66,2
МСП	2.749	10.767	17.268	628,1	160,3
Заштита животне средине	-	-	-	-	-
Санација и реструктурисање	6.732	9.430	12.771	189,6	135,3
Подстицај извоза	-	308	330	-	107,1
Ивонне стимулације	1.000	-	-	-	-
Укупно	12.425	25.157	36.453	293,3	144,8

Према подацима исказаним у табели 4, хоризонтална државна помоћ је, у апсолутном износу, у 2007. години у односу на 2006. годину, већа за 44,8%, а у односу на 2005. годину већа је за 193,3%. Повећање апсолутног износа хоризонталне државне помоћи је, пре свега, резултат значајног повећања износа пореских подстицаја, који су били усмерени за подстицај развоја малих и средњих предузећа и запошљавање. Велико одступање износа државне помоћи намењене обуци кадрова, истом кориснику(„Застава запошљавање и образовање“, Д.О.О.), у 2005. и 2007. години у односу на износ у 2006. години, проистиче из чињенице да су средства која су додељена у 2006. години опредељена као средства намењена за санацију и реструктурисање.

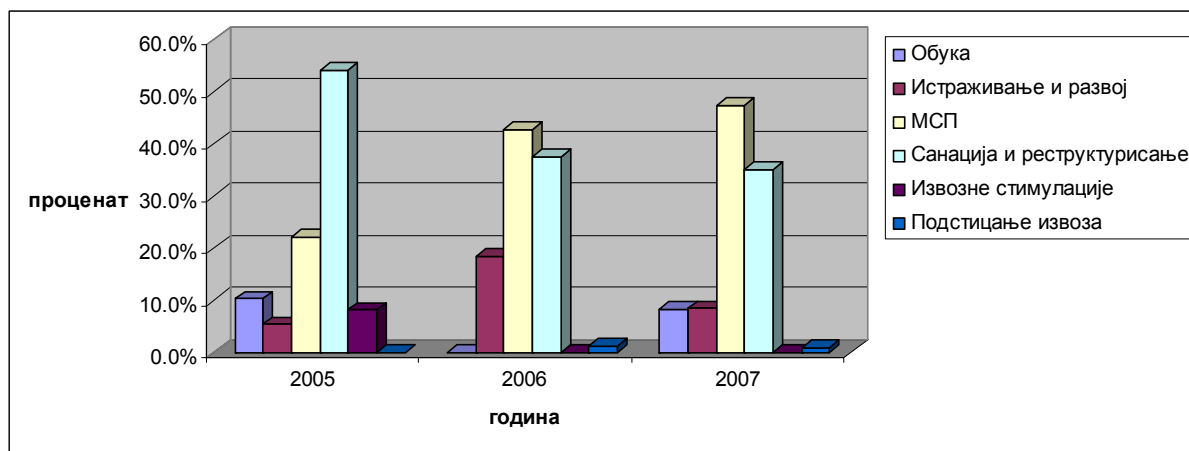
Учешће појединих врста државне помоћи у укупној државној помоћи у Републици Србији у 2005,2006. и 2007. години

Табела 5.
Износи у милионима динара

година	2005.		2006.		2007.	
	износ	У%	износ	У %	износ	У %
Истраживање и развој	-	-	-	-	22	0
Обука	1.283	10,3	6	0	2.985	8,2
Запошљавање	661	5,3	4.646	18,5	3.077	8,5
МСП	2.749	22,1	10.767	42,8	17.268	47,4
Заштита животне средине	-	-	-	-	-	-
Санација и реструктурисање	6.732	54,2	9.430	37,5	12.771	35,0
Подстицај извоза	-	-	308	1,2	330	0,9
Извозне стимулације	1.000	8,1	-	-	-	-
Укупно	12.425	100%	25.157	100%	36.453	100%

Сруктура хоризонталне државне помоћи у 2005, 2006. и 2007. години

Слика 7.

У структури хоризонталне државне помоћи у 2007. години је, као и у 2005. и 2006. години, највећи износ додељене државне помоћи усмерен у развој малих и средњих предузећа и социјални програм, односно за потребе решавања питања вишка запослених у предузећима у санацији и реструктурисању. У 2007. години овако додељена државна помоћ чини 82,4 % укупно додељене хоризонталне државне помоћи, у 2006. години 80,3 %, а у 2005. години 76,3 % . Улагања, која за примарни циљ имају подстицање запошљавања, обуку запослених и подстицање извоза, чине укупно 17,6 % укупне хоризонталне помоћи у 2007. години, односно 19,7% у 2006. и 23,7% у 2005. години. Државна помоћ за подстицање

развоја и истраживања и заштиту животне средине није додељивана (према подацима надлежног министарства).

За разлику од претходне две извештајне године, када је већи део хоризонталне државне помоћи био усмерен у решавање питања вишка запослених у предузећима у санацији и реструктурисању (37,5% у 2006. години и 54,2% у 2005. години укупне хоризонталне помоћи), улагања у развој малих и средњих предузећа у 2007. години су повећана шест пута у односу на 2005. годину и 1,5 пут у односу на 2006. годину, тако да чине 47,5 % укупно додељене хоризонталне помоћи и већ другу годину су већа од улагања у социјални програм за решавање питања вишка запослених у предузећима у санацији и реструктурисању, чије је учешће у хоризонталној државној помоћи 35,0%.

Хоризонтална државна помоћ према инструментима доделе у 2007. години

Табела 6.

Износ у милионима динара

Инструменти државне помоћи	Субвенције	у%	Порески подстицаји	у%	Повољ. кредити	У %	Укупно
1. Хоризонтална државна помоћ	12.352	100	15.468	100	8.633	100	36.453
Обука	2.985	24,2	-	-	-	-	2.985
Запошљавање	2.518	20,3	-	-	559	6,5	3.077
МСП	207	1,7	15.420	99,7	1.641	19,0	17.268
Истраживање и развој	-	-	-	-	22	0,2	22
Санација и реструктурисање	6.569	53,2	48	0,3	6.154	71,3	12.771
Подстицање извоза	73	0,6	-	-	257	3,0	330
Укупно	12.352	33,8	15.468	42,4	8.633	23,8	36.453

Инструменти доделе хоризонталне државне помоћи, како је приказано у табели 6. показују да је ова категорија државне помоћи, као најмање селективна, реализована у највећој мери применом пореских подстицаја који по својој свеобухватности, јасно постављеним дугорочним циљевима (запошљавање, развој МСП, подстицање улагања у неразвијеним подручјима, улагање у заштиту животне средине, истраживање и развој), као и могућност праћења и контроле одобравања, представљају најбољи инструмент. Хоризонтална државна помоћ је пореским подстицајима финансирана са 42,4%, а ако се изузме државна помоћ додељена за санацију и реструктурисање, која је реализована субвенцијама, отписом потраживања по основу одобрених кредита и ненаплаћених пореза, тада је учешће овог инструмента 65,3%.

2.3.2. Секторска државна помоћ

Секторска државна помоћ у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години

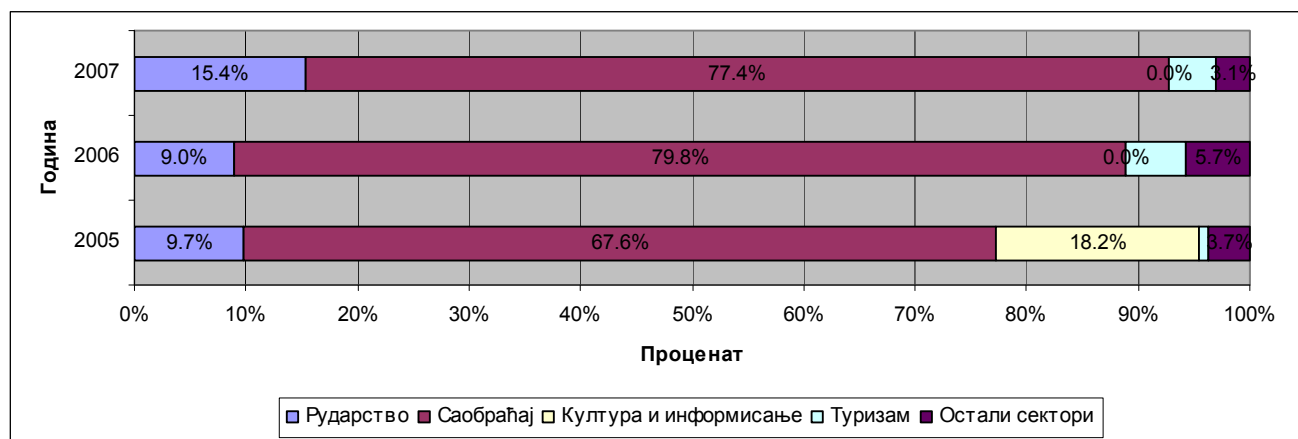
Табела 7.
Износи у милионима динара

Сектор	2005. г.	2006. г.	2007.г.	Индекс 07/05	Индекс 07/06
Рударство	1.150	1.000	1.440	125,2	144,0
Челик	0	0	0	-	-
Саобраћај	8.006	8.858	7.239	90,4	81,7
Култура и информисање	2.135	-	-	-	-
Туризам	95	561	379	398,9	67,5
Остали сектори	430	380	293	68,1	77,1
Укупно	11.816	10.799	9.350	79,1	86,5

Апсолутни износ додељене секторске државне помоћи је у 2007. години за 13,5 % мањи у односу на 2006. годину и за 20,9 % мањи у односу на 2005. годину.

Структура секторске државне помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007.г.

Слика 8.

Највеће учешће у секторској државној помоћи има помоћ додељена сектору саобраћаја (и даље само железничком саобраћају, као што је то био случај и у претходне две извештајне године). У 2007. години, државна помоћ наведеном сектору износи 77,4 % укупне секторске државне помоћи, односно 79,8 % у 2006. години и 67,6 % у 2005. години.

2.3.3. Регионална државна помоћ

Регионална државна помоћ се додељује у циљу подстицања развоја мање развијених, односно неразвијених подручја, односно региона и усмерена је на ублажавање структурних проблема и регионалне неравнотежности у развоју. Ова категорија државне помоћи подразумева мере које подстичу економску активност, са циљем смањења економских, природних, социјалних, демографских и других разлика у тим подручјима, односно регионима.

Регионална државна помоћ у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години

Табела 8.

Показатељ	2005.год	2006.год.	2007. год.	Индекс 07/05	Индекс 07/06
Укупна државна помоћ	26.516	37.005	47.892	180,6	129,4
Регионална државна помоћ	2.275	1.049	2.089	91,8	199,1
% учешћа регионалне државне помоћи у укупној државној помоћи	8,6	2,8	4,4		

Улагање у регионални развој у **укупном износу од 2.089 милиона динара**, реализовано је путем следећих инструмената доделе: субвенција (1.177 милиона динара), пореских подстицаја (49 милиона динара), повољних кредита преко Фонда за развој Републике Србије (604 милиона динара) и преко Фонда за развој АП Војводине (259 милиона динара).

Додељена државна помоћ са нивоа Аутономне покрајине Војводина у целости је приказана као регионална државна помоћ.

На основу података из завршних рачуна јединица локалне самоуправе (општине, градови и град Београд), утврђено је да у 2007. години није додељивана помоћ, која би имала карактер државне помоћи. Са овог нивоа власти, у 2007. години додељене су само субвенције приватним предузећима, која пружају услуге јавног превоза и то под истим условима који важе за јавна предузећа, која пружају исту врсту услуга.

2.4. Инструменти доделе државне помоћи

Државна помоћ се додељује из јавних средстава, а у зависности од инструмента доделе, приказује се као стварни или потенцијални јавни расход или утиче на умањено остварење јавних прихода.

У 2007 години, државна помоћ у Републици је додељивана кроз следеће инструменте:

- субвенције,
- пореске подстицаје (умањење пореза, престанак пореског дуга, отпис пореза),
- повољне зајмове – кредите.

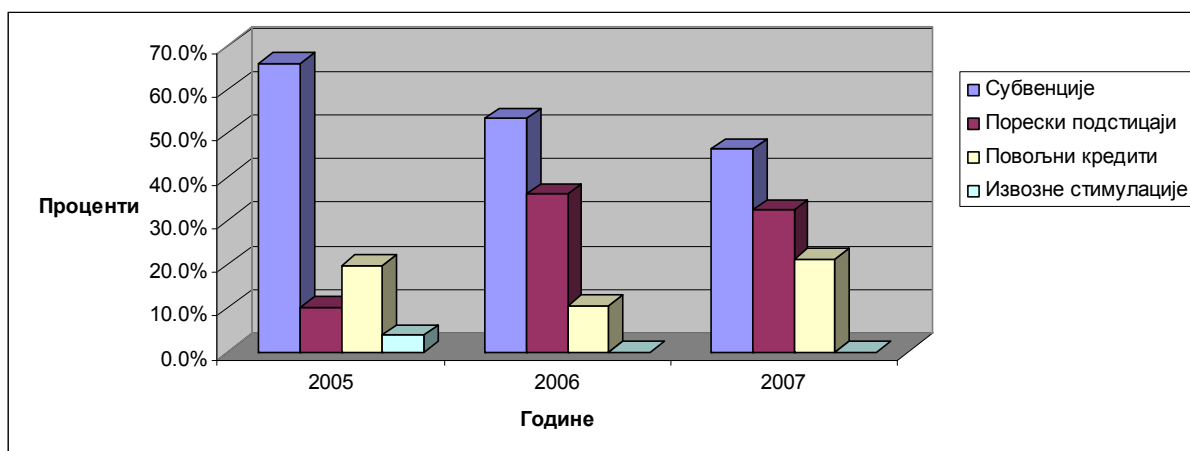
Укупно додељена државна помоћ у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. г.
према инструментима доделе

Табела 9.

Инструмент	2005.год	у	2006.год.	у	2007.год	у	Индекси	
		%		%		%	07/05	07/06
Субвенције	17.538	66,1	19.745	53,4	22.208	46,4	126,6	112,4
Порески подстицаји	2.728	10,3	13.369	36,1	15.517	32,4	568,6	116,0
Повољни кредити	5.250	19,8	3.891	10,5	10.167	21,2	193,6	261,2
Извозне стимулац.	1000	3,8	-	-	-	-	-	-
Укупно	26.516	100,0	37.005	100,0	47.892	100,0	180,6	129,4

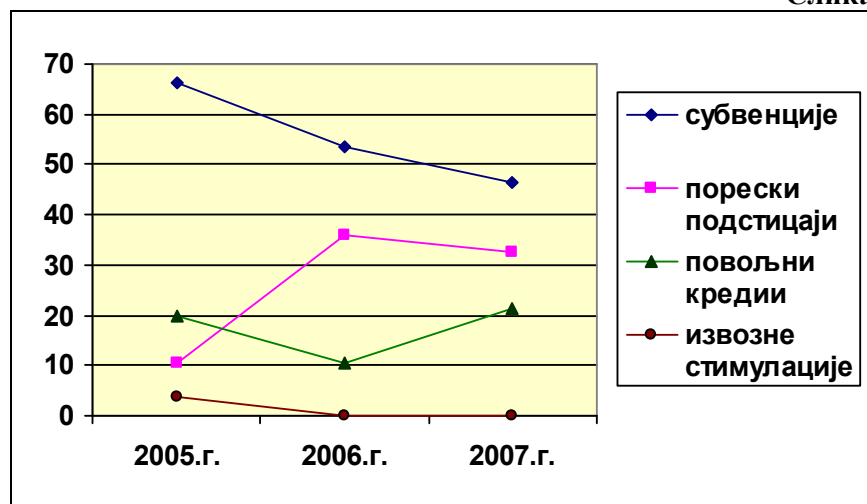
Структура инструмената државне помоћи у Републици Србији у
2005, 2006. и 2007. години

Слика 9.

Кретање учешћа инструмената доделе државне помоћи у 2005, 2006. и 2007. години

Слика 10.

У табели 10. и на сликама 9. и 10, приказан је преглед укупно додељене државне помоћи у Републици Србији у 2005, 2006. и 2007. години, према инструментима доделе, као и кретање учешћа инструмената додељене државне помоћи за исти период.

У наведеним прегледима, нису садржани подаци о државној помоћи по издатим гаранцијама, пошто у посматраном периоду није било активирања издатих гаранција, односно плаћања на терет Гаранцијског фонда, а како у поступку одобравања нису утврђени други критеријуми који опредељују издату гаранцију као државну помоћ, и не постоји могућност да се искажу износи који у укупно издатим гаранцијама представљају државну помоћ.

**Укупно додељена државна помоћ у Републици Србији у 2007. години
према инструментима доделе**

Табела 10.

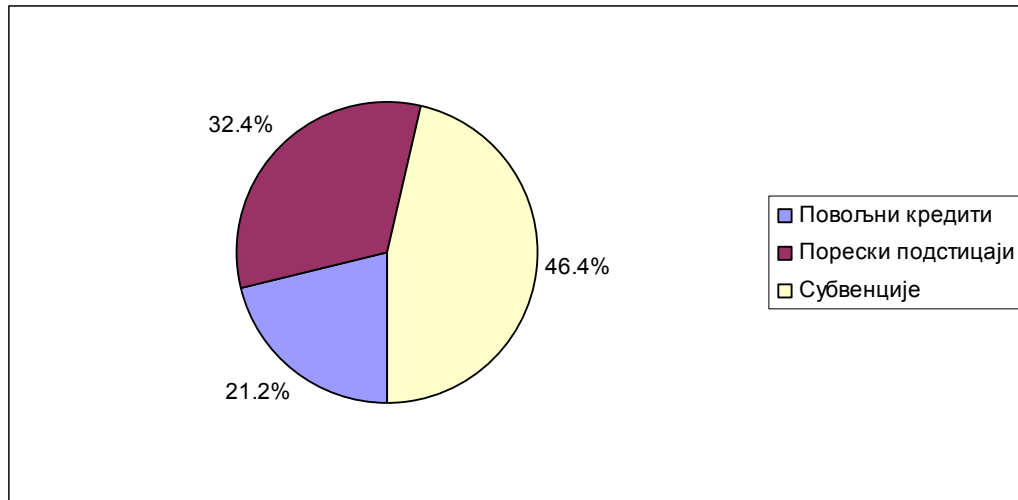
Износ у милионима динара

Категорија државне помоћи	Субвенције	Порески подстицаји	Повољни кредити	Извозне стимулац.	Укупно
1.Хоризонтална државна помоћ	12.352	15.468	8.633	-	36.453
Обука	2.985	-	-	-	2.985
Запошљавање	2.518	-	559	-	3.077
МСП	207	15.420	1.641	-	17.268
Истраживање и развој	-	-	22	-	22
Санација и реструктурисање	6.569	48	6.154	-	12.771
Подстицање извоза	73	-	257	-	330
2.Секторска државна помоћ	8.679	-	671	-	9.350
Рударство	1.440	-	-	-	1.440
Саобраћај	7.239	-	-	-	7.239
Култура и информисање	-	-	-	-	-
Туризам	-	-	378	-	378
Остали сектори	-	-	293	-	293
3.Регионална д.п.	1.177	49	863	-	2.089
Укупно	22.208	15.517	10.167	-	47.892

У 2007.години Гаранцијски фонд је издао гаранција у износу од 1.305.680,23 ЕУР за девет корисника, и у 2007. години није било протеста гаранција.

**Структура инструмената доделе државне помоћи у Републици Србији
у 2007. години**

Слика 11.

2.4.1. Субвенције

Субвенције су у Републици Србији, као и у Европској унији¹⁾, најзаступљенији инструмент којим се додељује државна помоћ. У земљама чланицама Европске уније, у 2007. години субвенције су чиниле 50 % укупне државне помоћи. У 2007. години, у Републици Србији је овај инструмент био заступљен са 46,4 % у укупно додељеној државној помоћи.

По обухватању релативно великог броја делатности и корисника, највећи давалац државне помоћи у облику субвенција је Министарство економије и регионалног развоја. У циљу решавања вишка запослених, реализацијом социјалног програма у процесу реструктурисања и санације предузећа, ово министарство је доделило субвенције у укупном износу од 6.569 милиона динара, за запошљавање 2.518 милиона динара, за обуку и преквалификацију кадрова који су остали без посла („Застава запошљавање и образовање“ Д.О.О.) износ од 2.985 милиона динара, и за подстицање развоја малих и средњих предузећа, кластера и пословних инкубатора 207 милиона динара, што укупно износи 12.279 милиона динара са нивоа поменутог министарства.

Министарство за енергетику је доделило субвенције за рудник Ресавица 1.440 милиона динара, а Министарство за инфраструктуру је доделило средства за ЈП “Железнице Србије” у износу од 7.239 милиона динара.

Аутономна покрајина Војводина је доделила субвенције у укупном износу 1.177 милиона динара за следеће намене: подстицање запошљавања, развој туризма, мала и средња предузећа, увођење нових технологија и промовисање извоза суфинансирањем учешћа на међународним сајмовима.

Агенција за страна улагања и промоцију извоза је доделила бесповратна средства у износу од 73 милиона динара.

Извор података:
europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/2008_autumn_en.pdf

2.4.2. Порески подстицаји

За потребе овог Извештаја, термин „порески подстицаји“ обухвата:

- пореске подстицаје одобрене на основу чланова: 47 и 48. Закона о порезу на добит предузећа („Службени гласник РС“, број 25/01, 80/02 и 84/04);

- пореске подстицаје одобрене на основу члана 39. Закона о порезу на доходак грађана, („Службени гласник РС“ број 24/01, 80/02, 135/04), кроз умањење пореза на доходак грађана по основу улагања у основна средства;

- престанак пореског дуга по основу застарелости, на основу члана 114. Закона о пореском поступку и пореској администрацији („Службени гласник Републике Србије“, број 80/02), и отпис пореза од стране Владе, за предузећа која се продају у поступку приватизације, односно која су у поступку реструктурисања, а на основу члана 115. истог Закона.

По наведеним основама, порески подстицаји су у 2007. години износили укупно 15.517 милиона динара, а у укупно додељеној државној помоћи учествују са 32,4 %.

Структура пореских подстицаја је следећа:

1) На основу закона о порезу на добит предузећа и Закона о порезу на доходак грађана, привредним субјектима одобрено је:

- 15.420 милиона динара за подстицање инвестиционих улагања у постојећа и за отварање нових предузећа, за укупно 16.476 корисника;

- 49 милиона за циљеве регионалног развоја, за 49 корисника;

- 26 милиона на основу Закона о пореском поступку и пореској администрацији (члан 114.), по којем је за 53 пореска обвезника опроштен порески дуг због застарелости;

- 22 милиона динара је по члану 115. истог Закона, отписан порез посебном одлуком Владе за 14 предузећа која су у поступку приватизације, односно у поступку реструктурисања.

2.4.3. Повољни кредити

Повољни кредити су заступљени са 21,2 % у укупно додељеној државној помоћи.

Када су у питању кредити под повољнијим условима од услова на банкарском тржишну капитала, износ државне помоћи представља позитивни ефекат повољније каматне стопе по којима су кредити одобравани у односу на референтну (просечну) каматну стопу¹⁾ на банкарском тржишту капитала, обрачунато применом прости линеарне методе за период кредитирања.

Укупан износ одобрених кредита је 26.348 милиона динара, а позитивни ефекат повољније каматне стопе, односно износ додељене државне помоћи, је 4.699 милиона динара.

Отписана потраживања по основу раније одобрених кредита у износу од 5.469 милиона динара у целости представљају износ додељене државне помоћи, па је укупна државана помоћ по основу кредитирања под повољнијим условима, 10.168 милиона динара.

Фонд за развој Републике Србије је одобравао краткорочне и дугорочне кредите¹⁾, а Фонд за развој АП војводина само дугорочне кредите. Агенција за осигурање и финансирање извоза одобравала је само краткорочне кредите. Према подацима овог фонда, до 31.12.2007. године, пласирано је укупно 19.428 милиона кредита и то:

1) Према подацима Народне банке Србије просечна каматна стопа за краткорочне кредите које су одобравале пословне банке у 2007. години је 11,26%, а за дугорочне кредите 10,09 % (Статистички билтен НБС 1/2008)

- краткорочни кредити у износу од 1.672 милиона динара, по каматној стопи од 1% и 5% и нето ефектом 54 милиона динара, од чега се 49 милиона динара односи на развој малих и средњих предузећа, а 5 милиона динара на санацију и предузећа у тешкоћама;

- дугорочни кредити у износу од 17.756 милиона динара, по каматним стопама од 0%,1% и 3%, и нето ефектом од 4.129 милиона динара.

- Фонд за развој АП Војводине одобрио је укупно 1.803 милиона динара дугорочних кредита, са просечном каматном стопом 3,5%, а позитивни нето ефекат, односно државна помоћ износи 259 милиона динара.

У 2007 години, Агенција за осигурање и финансирање извоза одобрила је краткорочне кредите у укупном износу од 5.406 милиона динара (без сектора пољопривреде), по просечној каматној стопи од 4,66% , а ефекат повољније каматне стопе, односно износ државне помоћи је 258 милиона динара.

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Извештај за 2007. годину је четврти по реду годишњи извештај о додељеној државној помоћи у Републици Србији, који припрема Министарство финансија. Упоредни подаци најречитије говоре о износима додељене државне помоћи у Републици Србији, али и њеном учешћу у БДП. Са становишта правила Европске уније у области државне помоћи, нису толико битни апсолутни износи државне помоћи, већ њихово учешће у БДП. Чак и мали износи државне помоћи, могу да наруше конкуренцију. Од овог правила је у Европској унији, једино изузета тзв. *де минимис* државна помоћ, која подразумева да по кориснику, у периоду од три године, није додељен већи износ од 200.000 ЕУР.

Иако систем контроле државне помоћи, у складу са правилима Европске уније још увек није успостављен у Републици Србији, израдом годишњих извештаја о додељеној државној помоћи, обезбеђује се транспарентност у додели државне помоћи.

Закон о контроли државне помоћи је у скупштинској процедури и очекује се његово доношење у што скорије време, с обзиром да је у питању врло значајан закон из пакета „европских закона.“ Доношењем овог закона и почетом његове примене (предвиђено је да примена почне од 1.09. 2009.г.), коначно ће се успоставити потпуно нов, али врло сложен систем контроле државне помоћи. У његовој примени је, изнад свега, неопходна стална сарадња свих учесника, како би се избегли потенцијални проблеми.

Успостављањем система контроле у области државне помоћи створиће се правне и институционалне основе за убрзање реформи, даље вођење економске политике која гарантује макроекономску стабилност и јачање конкурентности привреде, усмеравање јавних средстава тамо где су најнеопходнија, са циљем остваривања одрживог економског развоја у целини, и посебним акцентом на регионалном развоју.

Попис државне помоћи је први значајан корак у успостављању правно-институционалног оквира за контролу државне помоћи. Извештавањем о категоријама, инструментима и износима додељене државне помоћи, обезбеђује се транспарентност система државне помоћи. Пуна транспарентност података о додељеној државној помоћи обезбедиће се тек доношењем Закона и подзаконских аката, односно када буде извршено усаглашавање свих постојећих шема (програма) државне помоћи са наведеним прописима и када нове шеме (програми) и индивидуалне државне помоћи буду претходно пријављиване телу надлежном за контролу државне помоћи, које ће Законом бити успостављено (Комисија за контролу државне помоћи).

Обавеза извештавања о додељеној државној помоћи на свим нивоима власти у Републици Србији биће, такође, прописана Законом, док ће подзаконским актом ближе бити уређена методологија израде и рокови за достављање података, у циљу прибављања свеобухватних и квалитетних података од давалаца државне помоћи.